SEGRE

ESPORTS | pàg. 36
El Pons Lleida perd en el seu retorn a Europa (3-2) i haurà de remuntar

CULTURA | pàg. 47
Viquipèdia compta amb mig centenar d'editors a Ponent

Suplements

LECTURA
Reportatge sobre AEM Teatre, que celebra cent anys d'amor a l'escena a la ciutat de Lleida

Casa & Confort
Revista amb complements per a l'habitatge

DIUMENGE 9
DE NOVEMBRE DEL 2025
Número 15.754 · Any XLIII
2,70 €
www.segre.com

La Generalitat construirà una autovia a la carretera C-13 entre Lleida i Balaguer

Reclamació || Atén una petició històrica d'alcaldes i entitats i prolongarà el desdoblament actual entre Vilanova de la Barca i Térmens

COMARQUES | 16

S. COSTA D.

De la batalla de Normandia a Lleidantic

GUIA | 39

El jutge aixeca la protecció de la nena al negar aquesta que es casés obligada

La menor abandona un centre d'Almacelles

El jutge de Tudela (Navarra) ha aixecat la protecció de la nena de 14 anys que va ser venuda suposadament per 5.000 euros i 5 ampolles de whisky. El jutge ha pres la decisió al negar la menor divendres passat que l'hagin obligat a casar-se. La nena ha abandonat un centre que l'acollia a Almacelles.

LLEIDA | 14

El Pirineu té mines que podrien contenir minerals estratègics com indi i cadmi

Al Prepirineu hi ha antigues mines de bauxita amb presència de terres rares, i a la Val d'Aran hi ha jaciments que podrien tenir minerals estratègics com l'indi o el cadmi.

ÉS NOTÍCIA | 3-5

Pallars/Ribagorça

L'hospital de Tremp estrena un equip de ressonància magnètica

Renoven la Casa Forestal de Boí i el Refugi d'Estany Llong

COMARQUES | 19-21

AMADO FORROLLA

Maite Torà, davant d'una vorera alta al final d'un pas zebra.

"Només compraré en comerços en què pugui accedir per mi mateixa"

Maite Torà, expresidenta de l'Orfeó Lleidatà i exdirectora de l'Agrupació de Defensa Vegetal, documenta al seu Instagram els obstacles arquitectònics que es troba als carrers de la capital amb la seua cadira de rodes.

LLEIDA | 10-11

SEGRE
Diumenge, 9 de novembre del 2025

GEOLOGIA MINERALS CRÍTICS

La Unió Europea ha aprovat una inversió de 4.500 milions d'euros per impulsar projectes miners de minerals crítics a Espanya, destinats a la fabricació de bateries de vehicles elèctrics.

Aquests fons europeus finançaran 7 projectes miners que busquen extreure matèries primeres essencials com liti, coure, cobalt i níquel, ubicats a Extremadura, Andalusia, Galícia i Castella-la Manxa.

«Minerals crítics, claus per no emetre CO2»

Ester Boixereu
GEÒLOGA DE L'IGME-CSIC

Al març es va presentar el Pla d'Acció de Matèries Primeres Minerals per al període 2025-2029 en el qual ha participat l'IGME. Sembla que hi ha un retorn a les mines a Espanya.

Aquest pla es troba actualment en fase d'esborrany i l'IGME té un paper important en la investigació geològica i l'aprofitament dels runams. Però m'agradaria recordar que l'Institut Geològic i Miner ja acumula molts anys d'exploració, s'ha invertit molt en aquesta tasca i ha tingut un important paper en la investigació dels recursos minerals a Espanya.

Existeixen iniciatives i projectes actualment a Catalunya amb l'objectiu d'explorar o explotar terres rares i minerals crítics?

En aquest moment no hi ha gaires empreses mineres investigant si hi ha minerals crítics a Catalunya. Des de l'Estat s'avalua el potencial del conjunt estatal i, d'altra banda, universitat i acadèmia tenen projectes puntuals d'investigació en aquests temes.

Quins són els principals desafiaments associats a l'extracció d'aquests minerals crítics?

A més de la complexitat tècnica de l'extracció, existeixen preocupacions mediambientals i socials. L'explotació de mines es troben sempre junts en diversos minerals. Les terres rares són matèries primeres crítiques i, per tant, els minerals en els quals es troben són també minerals crítics. Existeixen més minerals crítics que els que contenen terres rares, ja que aquestes són una part dels possibles elements crítics. Aquests elements es troben formant silicats, carbonats o fosfats, la qual cosa en dificulta enormement la separació i extracció.

Mines abandonades

Encara que a Catalunya el potencial de minerals crítics és limitat, existeixen alguns jaciments que podrien ser investigats. Si ens circumscrivim al territori de Lleida, al Prepirineu des d'Artesa de Segre fins a Camarasa, existeixen antigues mines de bauxita, el mineral de l'alumini, que contenen un percentatge relativament elevat de terres rares. "Aquestes mines de bauxita mai no es van utilitzar per extreure alumini, sinó per fabricar ciments aluminosos", explica Ester Boixereu.

La presència de terres rares en aquests jaciments es va descobrir als anys 80 durant un projecte geològic bàsic, però la seua explotació resulta complexa a causa del baix percentatge de terres rares i al limitat volum disponible. L'oposició de grups ecologistes també ha frenat les exploracions en zones amb potencial miner.

A la Val d'Aran i altres zones del Pirineu lleidatà existeixen antigues mines de zinc que podrien contenir elements associats com el cadmi o l'indi, malgrat que no s'han fet estudis exhaustius. "El potencial que hi ha al Pirineu és una cosa que s'ha d'estudiar, perquè pot existir", afirma Boixereu, que lamenta que no s'hagi investigat més a fons a causa de la reticència social cap a l'activitat minera.

Wolframi al Pallars

Entre els minerals crítics amb presència en territori lleidatà destaca el wolframi, un element de gran importància estratègica per tenir el punt de fusió més alt dels metalls. Aquest mineral va ser especialment rellevant durant la Segona Guerra Mundial, quan Espanya el subministrava a l'Alemanya nazi per a la fabricació de blindatges i armament pesant.

"El wolframi és un element crític actualment", subratlla Boixereu. Això el fa indispensable per a components elèctrics, eines de tall i aplicacions militars com blindatges i projectils perforants. A la conca de la Noguera Pallaresa, a Alòs d'Isil, hi ha antigues explotacions d'aquest valuós mineral.

Altres elements com el cobalt, el grafit i metalls associats al zinc (germani, gal·li i indi) també es podrien trobar a Lleida, tot i que es requereixen estudis més detallats per determinar-ne la viabilitat econòmica. "El més criticable és que no s'estudia", lamenta Boixereu, que considera fonamental invertir en l'exploració d'aquests recursos per conèixer el veritable potencial miner de la regió. La fabricació de panells solars, turbines eòliques i bateries requereix grans quantitats d'aquests elements, la demanda dels quals es multiplicarà en els propers anys amb l'avenç de l'electrificació del transport i l'expansió de les energies renovables.

FALTA INVESTIGACIÓ
"Cal estudiar el potencial del Pirineu", opina la geòloga lleidatana a l'IGME Ester Boixereu

Durant la seua conferència al Comú de Particulars de la Pobla de Segur, Boixereu va ressaltar la necessitat d'aprofitar els recursos locals de manera sostenible per reduir la dependència d'importacions i fomentar el desenvolupament econòmic regional. A més, ha participat en diverses iniciatives per promoure l'educació i conscienciació sobre la geologia i la mineria sostenible, destacant la importància d'una gestió responsable.

Les mines de bauxita de Sant Mamet, a Alòs de Balaguer.

El ministeri per a la Transició Ecològica ultima una llista dels minerals crítics i de terres rares que serà prioritari buscar a Espanya entre el miler de runams i basses mineres, actives o abandonades.

L'objectiu és que el conjunt de països que integren la UE extreguin les matèries primeres necessàries per produir, com a mínim, el 10% del consum intern de minerals crítics.

ENTREVISTES

«El wolframi va tenir importància històrica al Pirineu»

Pura Alfonso
PROFESSORA DE LA UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE CATALUNYA

Perquè ho entengui tothom: Què són les matèries primeres crítiques i quin paper juguen les terres rares?
Són recursos essencials per a tecnologies estratègiques, el subministrament dels quals corre risc d'interrupció, i dins d'aquesta categoria hi ha els minerals crítics, entre els quals s'inclouen les terres rares, a més de wolframi, niobi, tàntal o cobalt.

Quin és la situació a Catalunya, especialment al Pirineu i el Prepirineu de Lleida, pel que fa als minerals crítics?
Catalunya no disposa de grans quantitats de terres rares. S'han identificat dipòsits en bauxites, com a Peramola, però sense continguts significatius. Al Cap de Creus es van localitzar petites quantitats de niobi i tàntal, i al Pallars Sobirà es va explotar cobalt a la mina Soleta, avui abandonada. El mineral amb més interès continua sent el wolframi, que va tenir importància històrica al Pirineu.
L'any 2018 es va intentar reobrir la mina de Salau (a la banda occitana, a França), amb continguts atractius de wolframi i or, però les protestes socials van paralitzar el projecte. També al vessant català hi va haver intents d'exploració a la vall de Bonabé, igualment rebutjats.

Per què Espanya torna ara a mirar cap a la mineria?
Durant dècades la mineria va estar mal vista, sobretot pels problemes ambientals. Però Europa es va adonar de la seua gran dependència de l'exterior –principalment de la Xina– i de la importància econòmica d'aquests recursos. Per això, des de fa més de 10 anys la UE finança projectes per identificar i explotar matèries primeres crítiques. A Espanya, el ministeri per a la Transició Ecològica ha llançat el Programa Nacional de Exploración Minera 2025-2029, en línia amb aquestes directrius.

I quins avantatges tindria explotar antics residus o runams ja existents?
Doncs permetria recuperar recursos ja extrets sense obrir-ne de nous i, alhora, reduir l'impacte ambiental. A més, es promou la *mineria urbana*, que aprofita materials de productes en desús com les bateries de liti, font secundària de liti, manganès, cobalt i coure.

Quin paper juga la investigació geològica i minera a Catalunya?
A la Universitat Politècnica de Catalunya de Manresa treballa el grup RiiS, que investiga des de l'avaluació de minerals i residus fins a noves tecnologies de mineria sostenible i intel·ligent, fomentant l'economia circular i la transferència en el sector industrial.

Com estem en comparació amb altres països?
Espanya i Catalunya estan en bona situació, amb alts estàndards ambientals. Encara que queda camí per recórrer, la mineria aquí és sostenible i controlada. Un exemple de referència és la mina de Kiruna, a Suècia, explotada amb maquinària remota i gran seguretat.

Per reduir la dependència d'aquests minerals crítics?
Una opció és fomentar el reciclatge d'aquests materials a partir de dispositius electrònics utilitzats. També és important invertir en investigació per trobar alternatives als elements més crítics i desenvolupar tecnologies que en redueixin l'ús.

Finalment, com veu el futur de les terres rares i dels minerals crítics en el context de la transició energètica i digital?
Els minerals crítics seran cada vegada més sol·licitats a nivell mundial en una economia més verda i digital. És essencial establir estratègies sostenibles, combinant l'exploració responsable, el reciclatge i l'explotació ecològica, per assegurar que aquestes transicions es puguin portar a terme de forma efectiva i respectuosa amb el medi ambient.

WENCESLAU GRAUS

El Donbàs, el tresor ocult que explica l'interès de Putin

■ Més enllà dels fronts militars i les batalles territorials, la disputa per la regió ucraïnesa del Donbàs té una dimensió econòmica que ajuda a entendre per què Vladímir Putin situa aquesta regió com una de les seues prioritats estratègiques. L'interès no és només geopolític. Ucraïna té el 5% de les reserves mundials de terres rares i minerals estratègics, elements indispensables per a la indústria electrònica i el desenvolupament d'energies renovables. Lantà, neodimi o terbi són alguns dels materials extrets d'aquestes terres, i la demanda mundial no ha deixat de créixer en l'última dècada. Segons estimacions, el 53% del valor econòmic total dels recursos minerals ucraïnesos es localitza a les quatre regions que Rússia s'ha annexionat. Aquest pes econòmic explica per què Moscou insisteix en el control total de la regió: no es tracta únicament d'un enclavament simbòlic o militar, sinó d'una aposta per garantir-se un accés privilegiat a materials clau en la competència tecnològica i energètica global.

L'escassetat de minerals essencials amenaça la transició energètica

■ La transició cap a energies netes s'enfronta a un obstacle clau com és la possible escassetat de minerals essencials. Un estudi publicat en *Nature Climate Change*, elaborat per l'equip d'investigació liderat per l'economista xinès Yi-Ming Wei, va analitzar 557 escenaris de mitigació i va concloure que, cap a finals de segle, podrien faltar fins a 12 minerals crítics com el liti, l'indi, l'iridi, l'estany o la plata, indispensables per a tecnologies solars, eòliques, nuclears i d'emmagatzemament.

L'impacte seria desigual, ja que les regions en desenvolupament –com l'Orient Mitjà, l'Àfrica i Àsia meridional– serien les més afectades, afrontant un dèficit de fins a 24 minerals, la qual cosa podria agreujar desigualtats i tensions geopolítiques.

Com a solucions, els investigadors plantegen substituir tecnologies per alternatives menys dependents de certs recursos, millorar el reciclatge de minerals i reforçar la cooperació internacional per garantir un ús més eficient i equitatiu dels materials.

Pallars

LLADORRE

Inversió per allargar la vida de remuntadors i trepitjaneus

Més de 260.000 euros per a Tavascan

L'ajuntament de Lladorre ha impulsat la contractació de tres serveis per garantir la seguretat i la continuïtat de l'estació de muntanya de Tavascan. Els contractes inclouen la revisió mecànica i elèctrica dels remuntadors, així com el manteniment de les màquines trepitjaneu, tots imprescindibles a causa de l'antiguitat dels equips i els requisits normatius vigents.

El primer dels expedients, valorat en 99.900 euros, contempla la revisió mecànica dels remuntadors per allargar la seua vida útil i assegurar el compliment de la normativa europea i catalana sobre transport per cable. Per la seua part, el contracte de revisió elèctrica, amb un pressupost de 91.340 euros, inclou tant tasques preventives com correctives.

Finalment, el manteniment de les dos màquines trepitjaneus, amb una licitació de 70.000 euros, respon a la necessitat de disposar d'equips en òptimes condicions durant la temporada d'esquí, ja que al consistori li falta personal especialitzat per a l'esmentada comesa.

Val a recordar que el Govern, a través de l'empresa FGC, que a Lleida gestiona les instal·lacions d'Espot, Boí Taüll i Port Ainé, es va comprometre a oferir suport a l'estació per garantir-ne l'obertura, assumint els costos de la seua posada en marxa i modernització.

TREMP

El Pallars estrena ressonància

L'hospital comarcal, a Tremp, iniciarà les proves a pacients al desembre amb un nou aparell fix || Una sol·licitud històrica que beneficiarà també l'Alta Ribagorça i evitarà centenars de desplaçaments als usuaris

M. CODINAS

L'Hospital del Pallars iniciarà al desembre les primeres proves amb el nou equip de ressonància magnètica, culminant així una reivindicació històrica a la comarca. El regidor de Salut de Tremp, Carlos Trinidad, va explicar que la màquina ja està instal·lada i que durant aquest mes de novembre es realitzaran proves internes i el procés de formació del personal tècnic i d'infermeria. "Aquest mes començarem a provar l'equip, i al desembre ja es faran les primeres ressonàncies a usuaris", va detallar.

La instal·lació d'aquest equipament s'emmarca en les obres d'adequació de l'hospital, licitades a començaments d'any amb un pressupost total de 761.747 euros. Els treballs han inclòs la remodelació de diferents espais interiors i exteriors per adaptar el centre als requeriments tècnics del servei.

Aquesta actuació ha estat possible gràcies a la col·laboració entre Gestió de Serveis Sanitaris (GSS), que gestiona l'hospital, i el Servei Català de la Salut a la Regió Sanitària Alt Pirineu i Aran. Les dos institucions han treballat de forma coordinada per dotar el Pallars d'un equip fix de ressonància magnètica, un servei inexistent fins ara.

Trinidad va recordar que el 2021, quan Compromís per Tremp estava a l'oposició, ja van promoure una moció per instar l'Institut Català de la Salut a instal·lar un equip de ressonància a l'hospital.

HOSPITAL DEL PALLARS

El nou equip de ressonància magnètica.

L'actual alcaldessa, Sílvia Romero, llavors diputada, va traslladar aquesta proposta al Parlament mitjançant una resolució que va ser aprovada per majoria, aplanant el camí per a la concreció actual. Fins al 2023, els pacients del Pallars que necessitaven una ressonància s'havien de desplaçar a Lleida, a l'Hospital Universitari Santa Maria o a l'Arnau de Vilanova. Des de l'abril del 2023 fins al juny del 2024, el servei es va prestar de forma provisional mitjançant una unitat mòbil instal·lada una setmana al mes a la plaça del Doctor Pasqual de Tremp. Després, i fins ara, les exploracions es van realitzar al centre privat Alomar, ubicat al polígon de Tremp, gràcies a un conveni amb el sistema públic. Només el 2024, la unitat mòbil va efectuar al voltant de 1.200 proves, mentre que entre 2018 i 2021 se'n van derivar unes 1.800 a hospitals de tercer nivell.

FORMACIÓ A TÈCNICS

L'hospital formarà aquest mes infermers i tècnics per fer les proves a pacients

La posada en marxa del nou equip suposa un salt qualitatiu important per a l'atenció sanitària al Pirineu. Segons Trinidad, disposar d'una màquina fixa elimina les limitacions logístiques dels sistemes anteriors i permetrà oferir atenció continuada, amb més comoditat per als usuaris. A més, aquest servei beneficiarà també la població de l'Alta Ribagorça, inclosa a l'àrea d'influència de l'Hospital del Pallars.

La ressonància magnètica és una prova en la qual s'utilitza un potent imam per poder visualitzar amb detall estructures internes del cos i, a diferència de les radiografies i de la tomografia computada, no utilitza rajos X ni elements radioactius. Així mateix, s'utilitza per diagnosticar des de ruptures de lligaments fins a la caracterització de tumors.

AJUNTAMENT DE SORT

Un nombrós públic va omplir el recinte de la fira.

AJUNTAMENT DE SORT

Taller Infantil 'Fes la teua ovella Xisqueta'.

SORT

Fira de Tardor cultural i gatronòmica amb el veto a portar ovelles

Sort va celebrar ahir la primera de les dos jornades de la Fira de Tardor, que se centra aquest any en la gastronomia, l'artesania i actes lúdics i culturals. Això es deu a no poder celebrar la mostra i el concurs d'ovella xisqueta, a causa de les restriccions als moviments de bestiar pels casos de dermatosi nodular a Girona. D'altra banda, el certamen inclourà avui una jornada tècnica sobre l'ús de la llana al sector agrícola.

Pallars

LA TORRE DE CAPDELLA

De restaurant a museu

La família Montané-Perucho tanca els fogons de L'Era del Marxant després de més de tres dècades i el converteix en un espai dedicat a la història de la vida rural || Exposa objectes com una sella per a dama, eines de conreu, pintures romàniques o antics pergamins

M. CODINAS

Després de més de tres dècades al capdavant del restaurant L'Era del Marxant, la família Montané-Perucho ha tancat els fogons, però no les portes de la que va ser la seua casa familiar. Veïns de tota la vida de la Pobleta de Bellveí, a la Vall Fosca, han transformat l'antic menjador de l'establiment en un petit museu dedicat a la vida rural. "Seria una pena que tot allò que havia servit als nostres avis desaparegués", comenta Josep Montané.

El restaurant, ubicat en una casa construïda fa més de dos segles, va ser inaugurat el 1993, després que la família Montané restaurés el que havia estat el seu habitatge familiar, conegut com Cal Marxant. El nom del local al·ludeix l'era, l'espai que antigament s'utilitzava per trillar el cereal, guardar el gra o treballar amb els animals. En el cas dels Montané, l'era familiar, documentada ja el 1830, va ser durant dècades un símbol de la vida agrícola del poble. Va decidir convertir-la en restaurant quan, després de dos anys d'experiència en hostaleria, va apostar per crear un lloc que combinés història, gastronomia i entorn.

Amb el temps, la casa es va ampliar amb aparthotels, que encara continuen oberts. Malgrat que el restaurant ja no funciona, el llegat culinari de L'Era continua més viu que mai. El seu fill, cuiner professional, elabora embotits tradicionals a la cuina del restaurant, ara convertida en obrador. Allà prepara productes com el xolís, la secallona o la girella, que ven directament al públic. Durant tota la vida, Montané va anar guardant eines i estris que avui conformen una exposició singular. "Pura història pallaresa", recalca.

JORDI ECHEVARRIA

Josep Montané, mostrant la sella per a dama en una de les sales de L'Era del Marxant.

JORDI ECHEVARRIA

Pintures d'art romànic exposades al menjador.

Objectes exposats

Exposa al lloc eines de conreu, mesuradors de gra, mottllos per a formatge o una graella amb motius florals utilitzada per torrar coca. Al seu costat, hi ha també un escalfaplanxes de ferro, maletes de pell i una de les peces més singulars, que no passa desapercebuda: una sella per a dama que utilitzaven les núvies quan es desplaçaven a cavall de fa més de dos segles. Entre els objectes més antics destaquen dos pergamins del segle XVI –un del 1528 i un altre del 1525–. Un és una escriptura feta per un notari, mentre que l'altre està redactat en llatí i actualment s'està traduint.

A més, s'exhibeixen pintures realitzades amb tremp d'ou, una tècnica tradicional inspirada en l'art romànic pirinenc. També conserva el segell original amb les sigles MP (Marxant-Pobleta), que s'utilitzava per marcar les vaques i les eugues del bestiar familiar; un brodat sobre paper del 1840 elaborat per una rebesàvia, i un petit tub metàl·lic, el "tub", on antigament es guardaven els documents i els diners de més valor. D'allà, assenyala Montané somrient, "ve aquella expressió que encara diem: salut i força al canut".

El recorregut revela objectes peculiars com una navalla d'afaitar d'uns dos-cents anys que "encara talla", bisturís amb fundes de cuir utilitzats per sagnar persones i animals, i estris de muntanya com raquetes de neu, polaines o grampons, molts dels quals pertanyien als treballadors de Fecsa que van construir les centrals hidroelèctriques del Pirineu durant el segle XX. "Cada objecte té la seua història i junts expliquen com es vivia aquí", resumeix l'amfitrió.

Visites

Així, l'espai podrà visitar-se els caps de setmana i dies festius, sota reserva prèvia, amb l'objectiu de mantenir viva una part essencial del patrimoni pallarès.

JORDI ECHEVARRIA

Un escalfaplanxes de ferro.

JORDI ECHEVARRIA

Montané, mostrant un brodat sobre paper que va fer la seua rebesàvia.